



Bekkers: 'Er moet veel meer tijd besteed worden aan klimaatbestendig en biodivers sortiment'

Bomenman maakt bij gemeente Schiedam van klimaat- en biodiversiteitshobby zijn werk

Beleidsmedewerker groen Maarten Bekkers is van alle markten thuis: hij laveert tussen beleid en beheer en heeft een goede sortimentskennis.

Wat gaat hij de komende jaren doen in Schiedam?

Auteur: Santi Raats

Bekkers (35) studeerde landschapsinrichting aan Larenstein en studeerde af in de richting management publieke ruimte. Hij koos afgelopen maart, na zevenenhalf jaar boombeheer bij de gemeente Leiden, voor een nieuwe functie bij de gemeente Schiedam. 'Ik was beheerder groen en spelen in Leiden en hield mij naast mijn reguliere werkzaamheden ook bezig met zaken die ik leuk, maar vooral ook belangrijk vond. Denk aan zaken als klimaat en biodiversiteit in de stad. Ik vond het fascinerend dat je met bomen goed kunt sturen op de leefbaarheid van een stad en het effect op het microklimaat. Ik vind dat er veel meer tijd besteed moet worden aan sortimentstoepassing op het gebied van klimaatbestendigheid en biodiversiteit. Ik zag bijvoorbeeld dat stedenbouwers, beleidsmedewerkers en beheerders over elkaar heen buitelden wanneer er ergens een bankje moest worden geplaatst. Het bankje moet in een visie passen, in een beeld passen en goed te onderhouden zijn. Ik dacht altijd: dat bankje staat er maximaal twintig jaar. Waarom houden we ons niet zo intensief bezig met de keuze van bomen? Een boom staat er immers veertig tot honderd jaar!'

'Ook spelen bomen een belangrijke rol in de beleving van veel mensen. Wanneer een riool verstopt is of straatverlichting niet werkt, reageren mensen hoogstens met: het werkt niet! Maar over groen hebben mensen altijd een mening. Waar de een enorm kan genieten van een boom, zal de ander zich er wellicht aan ergeren, omdat die zorgt voor blaadjes in de dakgoot of omdat er beesten in zitten. De gemeente Schiedam heeft ambities op het gebied van klimaatbestendigheid en biodiversiteit in de stad en wil graag de groenste stad van

Nederland worden. Hier kan ik van mijn hobby mijn werk maken.'

Takenpakket

De bomenman is van alle markten thuis. 'Ik houd me graag bezig met de rode draad, met toekomstbeelden en wat we vandaag moeten doen om de toekomst beter te maken', zegt hij. 'Bij Schiedam zit ik daarvoor op de juiste plek: het is een regiegemeente, de uitvoering is volledig uitbesteed. Irado, de voormalige uitvoering die is verzelfstandigd, pakt veel op. Mijn uitdaging in Schiedam is om samen met collega's van Schiedam en medewerkers van Irado na te denken over wat voor stad we in de toekomst willen zijn en hoe het groen en de bomen daaraan bij kunnen dragen.' Maar Bekkers beleeft ook veel plezier aan lezen over sortiment. 'Omdat groen vaak een sluitstuk is, zijn groenbeheerders en beleidsmakers gedwongen om integraal mee te denken over processen. Gelukkig komt er steeds meer aandacht voor ons beleids-terrein, waardoor we nu vaker aan de voorkant gevonden worden. Groenbeleid is daarvoor richtingbepalend. Maar ik wil ook nadenken over de implementatie en vormgeving van dat beleid.' Bekkers gaat in een beleidskader vastleggen welke afwegingen gemeentemedewerkers maken voordat zij voor een bepaalde boomsoort kiezen. 'Beslissers weten niet altijd alles over bomen, dat is nu eenmaal de realiteit. Door een beslismodel te maken garandeer je de kwaliteit beter. Natuurlijk is het beeld ook van belang. Maar omdat je een boom ergens plant voor een groot aantal jaren, vind ik dat je ook moet nadenken wat je met een boom aan een plek toevoegt. Bijvoorbeeld een bijdrage aan het insectenleven en de lokale biodiversiteit, of meerwaarde voor een microklimaat door schaduw en waterverdamping. Dat in tegenstelling tot de "hypoallergeenboom" die overal maar wordt geplant: deze boom mag niet te hoog worden, geen allergieën veroorzaken en geen vruchten hebben, want dat geeft alleen maar troep.' 'Ik realiseer me dat ik als bomenman misschien te snel diep de materie in ga. Bewoners en ontwerpers haken dan af. Als gemeentemedewerker onthoud ik wel voor wie ik het doe: voor de burger, en voor de toekomst.'

Schiedamse bomen

De hoge grondwaterstand in Schiedam zorgt voor een specifiek bomenbestand. Het Schiedamse stedelijke bomenbestand van 36.400 bomen is op te delen in een groene hoofdstructuur en wijkgroen. De groene hoofdstructuur bestaat uit bomen langs belangrijke lanen en waterwegen, bomen in parken en monumentale bomen. De hoofdstructuur is in kaart gebracht met boomstructuurkaarten. Het wijkgroen bestaat uit straatbomen, bomen in plantsoentjes, gazons en berm.

Bekkers: 'De groene hoofdstructuur is beschermd via de bomenverordening en vaak ook via de bestemmingsplannen met een groene bestemming. Daarnaast heeft Schiedam de bijzondere bomen in het bestemmingsplan benoemd en beschreven. Dit bestemmingsplan willen we nogmaals kritisch tegen het licht houden. Ik vraag me daarbij af: beschermen we wel wat we echt belangrijk vinden, en hoe leggen we dit goed vast met het oog op de inwerkingtreding van de omgevingswet?'



Risico's extremer klimaat voor Schiedamse stadsbomen

Wanneer je Schiedam binnenrijdt, valt de lage ligging ten opzichte van de waterstand in de oppervlaktewateren, grachtjes en kanaaltjes direct op. De grondwaterstand is redelijk hoog. Het probleem bij het klimaatbestendig maken van het bomenbestand is in Schiedam dan ook niet droogtestress, want er is onder de grond, door de hoge grondwaterstand, altijd genoeg vocht voorhanden voor de volwassen bomen, waar deze met hun wortels makkelijk bij kunnen. Dat is een verschil met de jonge aanplant.

Bekkers: 'Jonge bomen die net zijn aangeplant, zitten met hun wortels vaak nog niet bij het grondwater. Bij deze bomen ligt droogtestress dan ook snel op de loer bij een zomer zoals die van afgelopen jaar. Wanneer hitte en droogte ervoor zorgen dat bijvoorbeeld het grondwater tijdelijk buiten bereik van de wortels komt, kan het vochttransport in de stam onderbroken worden. Er kunnen zich dan kleine luchtbelletjes vormen die het vochttransport blokkeren. Veel bomen verdragen dit enigszins, maar als er te veel blokkades ontstaan, kunnen ze afsterven.'

'Maar wat we de afgelopen zomer ook veel konden zien aan onze stadsbomen, is dat bomen kleinere bladeren vormen of hun bladeren eerder laten vallen. Op deze manier zorgt de boom ervoor dat de verdamping en vochtbehoefte afnemen. Dit is feitelijk een verdedigingsmechanisme van de boom en betekent in veel gevallen dus niet dat de boom minder gezond is of aan het afsterven is. Maar een langdurig vochtgebrek kan zeker bedreigend zijn. Bij hittestress zien we dat de temperatuur in de stam flink kan oplopen. Dat komt doordat de boom zichzelf onvoldoende kan koelen met water dat door de wortels uit de grond wordt opgenomen. Wanneer de temperatuur in de stam te hoog wordt, kan de bast van de boom scheuren of het stamhout uitdrogen. Als dit gebeurt, zal de boom in ieder geval ernstig beschadigd raken en mogelijk zelfs afsterven.'

Ziekten en plagen in monoculturen

Bekker denkt dan ook al volop na over klimaatbestendige boomsoorten om in Schiedam als stadsboom aan te planten. 'Stadsbomen moeten in de toekomst tegen een warmer klimaat kunnen, maar er tegelijkertijd tegen kunnen dat het om de zoveel tijd door en door nat is. Wat je ook ziet, is het toenemende aantal ziekten en plagen, de afgelopen decennia. Het is klip en klaar: we moeten af van monoculturen. Er zijn vier soorten in Schiedam

die meer dan de helft van ons bomenbestand vertegenwoordigen: populier (bijna 16 procent), iep (11 procent), linde (bijna 10 procent) en plataan (9 procent). Met uitzondering van de linde zijn dat allemaal soorten die minder duurzaam zijn of vatbaar voor boombedreigende ziekten. In Schiedam zien we hele boomstructuren die bestaan uit een monocultuur van platanen.'

'De afgelopen jaren zagen we dat *Massaria* zijn intrede deed bij platanen. Nu is *Massaria* geen boomziekte die bedreigend is, maar de ziekte zorgt er wel voor dat de inspectiefrequentie en onderhoudsintensiteit omhoog gaan. Je moet voorkomen dat er zomaar grote zware takken uit de kroon kunnen breken. Kortom: deze ziekte zorgt ervoor dat je beheerbudget onder druk komt te staan als je aan je zorgplicht wilt blijven voldoen. Gezien het grote aantal platanen in Schiedam is dit absoluut een thema waar we de komende jaren mee aan de slag moeten.'

'Naast platanen zien we ook veel essen in de stad, in totaal zo'n acht procent van het totale bomenbestand. Momenteel bestaat de angst dat we ze op termijn bijna allemaal zullen verliezen. Gebeurt dit niet door de essentaksterfte, dan wel doordat zwakke exemplaren bezwijken aan de essenprachtkever, die ik steeds verder zie oprukken vanuit Rusland en Oost-Europa. Het is mijn taak om ons huidige bestand in beeld te brengen, om de monoculturen in kaart te brengen en die vervolgens planmatig te vervangen door soorten die weerbaar zijn tegen het klimaat, ziekten en plagen.'

Diversiteit

'De oplossing is een klimaatbestendig sortiment, dat eveneens nuttig is voor de omgeving, en het aanbrenge van diversiteit in lanen en straten. Als groenman moet je bijvoorbeeld niet meer denken in aantallen stammen, maar in kubieke meters kroonvolume. En nadenken over wat een boom nog meer kan toevoegen. Moet een boom alleen mooi zijn voor het beeld? Of ook een voedselplek zijn voor vogels en insecten?'

Er is een behoorlijk aantal klimaatbestendige soorten die Bekkers bijzonder of waardevol vindt als stadsboom. '*Salix alba* is een uitstekende soort voor insecten, *Alnus cordata* en *Alnus Spaethii* kunnen goed tegen droogte én tegen natte voeten. Bij het toepassen van boomsoorten in de stad geldt dat inheems niet altijd beter is: *Acer Capillipes* is een uitheemse soort, maar is redelijk bestand tegen droogte en korte natte periodes. Daarnaast is het ook een drachtboom voor bestuivende insecten.'

Communicatie met de burger

Gefaseerd vervangen gebeurt in goed overleg, volgens Bekkers. 'Ik ben sowieso geen voorstander van halsoverkop weghalen. Neem nou de paardenkastanje: na de komst van de kastanjabloedingsziekte werden er op sommige locaties exemplaren verwijderd die wellicht op termijn vanzelf beter waren geworden. In elk geval is de ziektedruk nu afgenomen. Daarnaast gaan we in het kader van burgerparticipatie in gesprek met burgers. Wanneer wij het idee hebben dat het onvermijdelijk is om een boom te kappen, nemen we contact op met de lokale belangengroep de Boomridders. Onder leiding van de prominente Schiedammer Huib Sneepep denkt deze groep mee over oplossingen op het gebied van beleid, uitvoering en alternatieven voor kap of vervanging. Burgers bepalen niet altijd, maar zij weten vaak wel het beste wat er speelt in de wijk.'

Feeling met buiten houden

Bekkers oogt geenszins als een verstofte kantoor-medewerker. Hij is net zo graag buiten. 'Je kunt niet alles vanuit de catalogus of via internet beslissen', zo stelt hij. 'Hier in Schiedam hebben we een technisch projectleider die bomen voorschrijft, het ontwerp vertaalt naar een werkbeschrijving en de bomen keurt voordat ze de grond in gaan. Maar je moet plantgoed soms zelf bekijken. Wanneer ik op bezoek ga bij de kweker, combineer ik dat met de inkoop voor de inboetlijst. Ik ga dan in gesprek met de kwekers en vraag hen naar de trends en nieuwe soorten. De relatie met de kweker vind ik erg belangrijk. Op onze groenafdeling zijn de functies bovendien niet in beton gegoten; we denken allemaal integraal. Eenmaal in de week zitten alle groenmensen bij elkaar: ik als beleidsmedewerker, de beheerder, de toezichthouder, ontwerpers, de projectleider en de coördinator. We zitten bij elkaar in hetzelfde gebouw en kunnen makkelijk bij elkaar naar binnen lopen. Door samen te werken, vertegenwoordigen we groen sterk richting de andere disciplines in de openbare ruimte.'



Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/26946/bekkers-er-moet-veel-meer-tijd-besteed-words-aan-klimaat-bestendig-en-biodivers-